

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 248/2025-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDAKOVANÉ] 2/ [REDAKOVANÉ] 3/ [REDAKOVANÉ] a 4/ [REDAKOVANÉ], zastúpených ALENA ZADÁKOVÁ – advokát s.r.o., Kováčska 32, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/24/2023 z 23. januára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 3. apríla 2025 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a „*práva na rovné zaobchádzanie pri poskytovaní súdnej ochrany v zmysle čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy*“ uznesením najvyššieho súdu v civilnom spore, ktorým bol na odvolanie žalovaného zrušený rozsudok krajského súdu, ktorým bol potvrdený žalobe sťažovateľiek vyhovujúci rozsudok okresného súdu.

II.

2. Okresný súd rozsudkom z apríla 2016 zamietol žalobu, ktorú v roku 2011 proti žalovanému mestu Košice podali tri dcéry poručiteľa. Navrhli určiť, že do dedičstva po ich otcovi patrí Jakobov palác v Košiciach (ďalej len „palác“). Jedna žalobkyňa zomrela, a preto sa v konaní pokračovalo s jej dvoma synmi (sťažovatelia 2 a 3) a s dvoma pôvodnými žalobkyňami (sťažovateľky 1 a 4). Prvý rozsudok okresného súdu zrušil na odvolanie sťažovateľov krajský súd uznesením z júna 2018. Okresný súd následne žalobe rozsudkom z marca 2019 vyhovel.

3. V konaní bolo podstatné, že poručiteľ v roku 1941 palác nadobudol zámenou za dva iné domy. V roku 1944 alebo 1945 však z Košíc odišiel do Maďarska, odkiaľ v roku 1947 s rodinou natrvalo

odišiel do Brazílie. V Košiciach zanechal podnik a nehnuteľnosti. V pozemkovej knihe bolo v roku 1946 zaznamenané, že palác je v národnej správe, v roku 1949 bolo k palácu zapísané vlastnícke právo národného podniku a v roku 1956 vlastnícke právo štátu – domovej správy mestského národného výboru. Popritom národný výbor v septembri 1946 podľa § 1 ods. 4 dekrétu prezidenta č. 108/1945 Sb. o konfiškácií nepriateľského majetku a Fondoch národnej obnovy vymeral, že poručiteľ bol maďarskej národnosti, a tak sa za konfiškovaný vyhlasuje jeho majetok pozostávajúci z podniku, paláca a iných nehnuteľností. Toto však nebolo zapísané do pozemkovej knihy.

4. Okresný súd, zaoberajúc sa námietkami žalovaného mesta, vylúčil, že by sa štát stal vlastníkom paláca podľa dohody medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva z roku 1946, keďže poručiteľ nebol v zozname do Maďarska presídlených občanov a v roku 1947 odišiel do Brazílie. Podľa okresného súdu tým, že poručiteľ svoj majetok opustil, nezaniklo jeho vlastnícke právo, a to ani napriek tomu, že v proti nemu vedenom trestnom konaní podľa nariadenia Slovenskej národnej rady č. 33/1945 Sb.n. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdництва prostredníctvom advokáta vyhlásil, že sa vzdáva svojich práv k majetku v Košiciach. Odsúdenie podľa okresného súdu dokazuje, že štát poručiteľa naďalej považoval za svojho občana. Ku konfiškačnému výmeru zo septembra 1946 okresný súd uviedol, že ide o nulitný právny akt, keďže pri jeho vydaní neboli dodržané ustanovenia vtedy platných predpisov a aj ďalšie postupy štátnych orgánov, ktoré viedli k zápisu práv iných organizácií k palácu, dokazujú, že štát aj neskôr uznával vlastníctvo poručiteľa. Napokon okresný súd vylúčil, že by štát vydržal vlastnícke právo k palácu, keďže žiadne z jeho rozhodnutí nevedlo k dobromyseľnej držbe štátu.

5. Na odvolanie žalovaného mesta krajský súd rozsudkom zo septembra 2021 rozsudok okresného súdu potvrdil, keďže sa stotožnil s jeho závermi. Proti tomu podalo žalované mesto dovolanie, na ktoré najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd uzavrel, že rozsudok krajského súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, ktoré sa odkláňa od jeho stabilnej rozhodovacej prax.

6. Najvyšší súd vychádzal z toho, že v skoršom spore o palác bola jeho rozhodnutiami (3Cdo/15/1997 a MCdo/31/2001) akoby v prospech sťažovateľov vyriešená otázka nulity konfiškačného výmeru zo septembra 1946. K tomu však uviedol, že šlo o spor, v ktorom vystupovali iní žalobcovia. Preto názor okresného a krajského súdu o viazanosti týmito rozhodnutiami nie je správny. Ďalej uviedol, že závery rozhodnutí okresného a krajského súdu o ich právomoci skúmať vady konfiškačného výmeru, jeho doručenia a zápisu do pozemkovej knihy tak, ako boli prebraté z týchto rozhodnutí, boli prekonané jeho neskoršími rozhodnutiami (4Cdo/123/2003, 2Cdo/24/2007, 5Cdo/198/2008, 4MCdo/12/2014, 1Cdo/65/2021) a rozhodnutiami ústavného súdu (I. ÚS 419/2014, I. ÚS 379/2016).

7. Podľa najvyššieho súdu krajský súd k prieskumu konfiškačného výmeru pristúpil v rozpore s rozhodnutím sp. zn. 5Cdo/198/2008, keď sa nedôvodne zaoberal otázkou straty československého štátneho občianstva poručiteľa, pretože skúmanie materiálnych väd správneho rozhodnutia nespadá do jeho právomoci. Ďalej poukázal na rozhodnutie sp. zn. 4MCdo/12/2014, podľa ktorého nie je dôvod narúšať právnu istotu nastolenú rozhodnutiami pred takmer 70. rokmi len preto, že sa nezachoval konfiškačný spis; opak by viedol k narušeniu právnej istoty. Najvyšší súd poznamenal, že toto jeho rozhodnutie bolo preskúmané nálezom ústavného súdu (I. ÚS 379/2016), podľa ktorého

vady konfiškačného konania nespochybňujú konfiškáciu, keďže titulom prechodu vlastníckeho práva bol dekrét prezidenta a v sporoch s časovým odstupom podstatne prekračujúcim vydržacie a skartačné lehoty od rozhodných skutočností je požiadavka preukazovať existenciu rozhodnutí nepatričná a v pochybnostiach sa má prezumovať ich správnosť.

8. Najvyšší súd uzavrel, že konfiškačný výmer zo septembra 1946 bolo doručený vyhláškou, čo postačovalo na jeho právoplatnosť. Nejde o nulitný úkon a v civilnom spore nemožno preskúmať hmotnoprávne podmienky konštitutívneho rozhodnutia správneho orgánu alebo konanie, ktoré mu predchádzalo. Inak by išlo o neoprávnený zásah do právomoci správnych orgánov a správnych súdov. Ku vkladu konfiškačného výmeru poznamenal, že nebol potrebný, a to už podľa rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu z rokov 1946 a 1947, podľa ktorých štát nadobúdala vlastnícke právo ku konfiškovanému majetku zo zákona nadobudnutím účinnosti dekrétu. Okrem toho odkázal na uznesenia českého ústavného súdu (I. ÚS 396/99, I. ÚS 403/99, I. ÚS 441/99), podľa ktorých národní výbor rozhodoval len o splnení podmienok konfiškácie, no právnym dôvodom konfiškácie bol dekrét prezidenta, ktorý má konštitutívne účinky a výmer len deklaruje jeho použitie.

III.

9. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú, že najvyšší súd sa nezaoberal inými dôvodmi, pre ktoré bolo vyhovené ich žalobe, a ignoroval ich vyjadrenie k dovolaniu, v ktorom uviedli, že žalovaný neosvedčil žiaden titul nadobudnutia paláca štátom a stratu vlastníckeho práva poručiteľa. Odmietajú, že žalobu postavili len na tvrdení o nulitosti konfiškačného výmeru. Opakujú, že štát palác po roku 1948 prevzal bez právneho dôvodu. Ďalej však citujú zo svojho vyjadrenia k dovolaniu v časti, v ktorej spochybňujú správnosť a následky konfiškačného výmeru. Prístup najvyššieho súdu považujú za formalistický. Znova zdôrazňujú, že v čase konfiškácie bol už palác v národnej správe a až v roku 1949 bolo vložené vlastníckeho právo štátu, no na základe ďalšieho nulitného správneho aktu – opatrenia ministerstva obchodu.

10. Sťažovatelia považujú argumentáciu najvyššieho súdu za nepreskúmateľnú. Najvyšší súd podľa sťažovateľov nereagoval na ich argumentáciu vo vyjadrení k dovolaniu a riadne nenaštudoval všetky rozhodné skutkové a právne otázky. Preto je jeho rozhodnutie nesprávne. Okrem toho je nepredvídateľné, keďže počas dlhého konania došlo k zmene judikatúry, čo vedie k negatívnym dôsledkom a odmietnutiu spravodlivosti. V závere sťažovatelia uvádzajú, že pokiaľ sa vlastnícke právo nepremlčuje, potom súdy nemôžu ustáliť vlastnícke právo kohokoľvek len preto, že plynutiu času treba priznať faktické účinky osobitne v situácii, keď štát, porušujúc vlastné predpisy, spôsobil chaos vo vlastníckych vzťahoch. Podľa sťažovateľov namietané uznesenie nespochybňuje vecnú správnosť rozhodnutí okresného a krajského súdu, keďže rozhodnutie o ich žalobe nebolo založené len na otázke, ktorú vyriešil najvyšší súd.

IV.

11. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá. Sťažovatelia ústavnou sťažnosťou namietajú uznesenie najvyššieho súdu, ktorým v civilnom spore bol na dovolanie druhej strany zrušený rozsudok krajského súdu. Prístup ústavného súdu k zrušujúcim rozhodnutiam najvyššieho súdu v konaní

o dovolaní vyplýva z východiska, podľa ktorého aj zrušujúce rozhodnutia môžu porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok (II. ÚS 344/2019).

12. Vo veci sťažovateľov je podstatné, že sa domáhali určenia toho, že ich poručiteľ bol vlastníkom paláca, proti čomu sa žalované mesto bránilo množstvom námietok, ktorých podstatou bolo to, že poručiteľ vlastnícke právo k palácu stratil. Preto sa súdy rozsiahlo zaoberali množstvom právnych otázok, ktoré boli nastolené procesnou obranou žalovaného mesta. Ich podstatou bolo to, že poručiteľ vlastnícke právo stratil na základe viacerých skutočností. Prvou bola primárne námietka o tom, že palác bol poručiteľovi riadne skonfiškovaný podľa dekrétu prezidenta. Tomu nasledovali námietky straty vlastnícke práva na základe dohody o výmene obyvateľstva, národnej správy a opatrenia ministerstva obchodu z roku 1949. Napokon šlo o námietky, ktorých podstatou bolo to, že ak štát vlastnícke právo k palácu riadne nenadobudol, tak tieto skutočnosti, či už samostatne, alebo vo vzájomnom súvisi, viedli k tomu, že štát sa na ich základe stal dobromyseľným držiteľom a proti poručiteľovi vlastnícke právo k palácu vydržal.

13. Z hľadiska posúdenia možného zásahu do ústavných práv sťažovateľov na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie je však podstatné, že najvyšší súd v namietanom uznesení vyriešil len právnu otázku nadobudnutia vlastnícke práva štátu konfiškáciou na základe dekrétu prezidenta, a to na základe toho, že práve k tejto otázke smerovala dovolacia otázka žalovaného mesta. Preto najvyššiemu súdu nemožno vytknúť, že sa nezaoberal argumentáciou sťažovateľiek v ich vyjadrení k dovolaniu, ktorá spočívala v opakovaní osobitných skutkových okolností konfiškácie majetku poručiteľa a iných skutočností, ktoré nemali viesť k strate vlastnícke práva poručiteľa. Sťažovateľom nič nebráni v tom, aby túto osobitnú skutkovú stránku ich vecí žiadali zohľadniť v ďalšom konaní, ktoré bude pokračovať po zrušení rozsudku krajského súdu práve na krajskom súde. Okrem toho sťažovateľom nič nebráni, aby či už pred krajským súdom, alebo aj v prípadnom dovolaní argumentovali smerom k tomu, že najvyšší súd nesprávne právne posúdil otázku, na ktorú odpovedal v namietanom uznesení v nadväznosti na to, ako bola postavená v dovolaní žalovaného mesta. Preto nemožno dospieť k záveru, že by namietaným uznesením najvyššieho súdu boli s konečnou platnosťou vyriešené všetky otázky, ktoré sú rozhodné pre posúdenie dôvodnosti sťažovateľmi uplatneného práva.

14. Tomu zrejme zodpovedá aj pomerne strohá argumentácia sťažovateľov vo vzťahu k ústavnej udržateľnosti najvyšším súdom vysloveného právneho názoru. Táto sa obmedzuje len na strohú kritiku zmeny judikatúry, ktorej nesprávnosť je namietaná len v marginálnej kritike. Obmedzuje sa len na nezdôvodnenú tézu o tom, že pokiaľ sa vlastnícke právo nepremlčuje, potom súdy nemôžu ustáliť vlastnícke právo kohokoľvek len preto, že plynutiu času treba priznať faktické účinky.

15. Nemožno tak dospieť k záveru, že by namietaným kasačným uznesením najvyššieho súdu bola definitívne vyriešená otázka dôvodnosti žaloby sťažovateľov. Rovnako nemožno dospieť k tomu, že zrušenie rozsudku krajského súdu bolo prejavom svojvoľného prístupu najvyššieho súdu pri posúdení otázky prípustnosti dovolania žalovaného mesta. Žalovaný namietol konkrétnu nesprávnosť právneho názoru okresného súdu, s ktorým sa stotožnil krajský súd. Na túto konkrétnu námietku žalovaného reagoval najvyšší súd, dospel k nesprávnosti tohto právneho názoru

a formuloval sťažovateľmi osobitne nenamietaný právny názor. Aplikácia tohto názoru na vec sťažovateľov bude predmetom ďalšieho konania na krajskom súde. To vylučuje, že by namietaným uznesením najvyššieho súdu s ohľadom na argumentáciu sťažovateľov, ktorá sa nekoncentruje na správnosť právneho záveru najvyššieho súdu, došlo k porušeniu ich ústavných práv na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

16. K tvrdeniu sťažovateľov o porušení „*práva na rovné zaobchádzanie pri poskytovaní súdnej ochrany v zmysle čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy*“ treba uviesť, že zásady v čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy vyjadrujú všeobecnú podstatu všetkých v ústave osobitne uvedených základných práv a slobôd, a preto sa priamo neaplikujú v konaní o ústavnej sťažnosti, keďže čl. 12 ústavy nemožno považovať za základné právo, ktoré podlieha ochrane v konaní o ústavnej sťažnosti (I. ÚS 59/97, I. ÚS 8/97, PL. ÚS 14/98, III. ÚS 383/2016, II. ÚS 269/2019).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2025

Robert Šorl
predseda senátu